

INVENTARISATIEVERSLAG BROED- VOGELS EN NIET-BROEDVOGELS VAN HET FOCHTELOËRVEEN

H. Feenstra uit Appelscha onderzocht in 1993 de broedvogelbevolking van vrijwel het gehele, ca. 1700 ha grote Fochteloërveen. In het verslag, waarin van de meeste soorten verspreidingskaartjes zijn opgenomen, wordt ook in het kort ingegaan op aanwezige niet-broedvogels in het seizoen 1992/1993.

Het Fochteloërveen kan als een van de laatste, zij het grotendeels gedegenerende, hoogveenrestanten van ons land worden beschouwd. Tegenwoordig is alleen in de kern van het gebied nog sprake van 'hoogveenachtige' situaties; hierbuiten bestaat het gebied grotendeels uit sterk met Pijpestro vergraste natte heide- en hoogveenvegetaties. Met de aanleg van kades in de jaren '80 en de daarmee gepaard gaande vernatting is de veenmosgroei en het voorkomen van een typische hoogveensoort als Eenjarig wollegras in de omkade gedeelten sterk toegenomen. Opvallend element is de relatief hoog liggende zandrug waarover in het Friese deel van het gebied het fietspad loopt. Opslag van bomen en struiken is vrijwel beperkt tot deze zandrug en de, over het algemeen sterk verdroogde, randen van gebied. Het sterk open karakter en de uitgestrekte pijpestrovlakten zorgen op een mistige herfstochtend voor die karakteristieke verlaten sfeer. Open water komt slechts hier en daar voor in de vorm van met name kleine plasjes en petgaten. Vreemde eenden in de bijt vormen de voormalige vloeivelden aan de Smilder kant van het Fochteloërveen. Hier komen op sterk voedselrijke ondergrond voornamelijk rietvegetaties voor. Het enige 'actieve' beheer dat, naast de aanleg van kades, de laatste jaren heeft plaatsgevonden is begrazing van de hoge zandrug in het zomerhalfjaar en het verwijderen van opslag langs de randen van het gebied.

Zoals te verwachten is het centrale deel van het gebied, de uitgestrekte pijpestrovegetaties en de hoogveenkern, vrij arm aan broedvogels. Alleen Wulp (61 broedparen) en Wintertaling (ca. 100) komen vrij algemeen en regelmatig verspreid voor. Vrij schaars voorkomende soorten als Dodaars (4), Geoorde fuut (5), Bergeend (12), Tafeleend (2) en Porseleinhoen (4-5) blijken gebonden aan kleine waterplasjes en de naaste

omgeving daarvan. Beperkt tot de veel voedselrijkere vloeivelden zijn Krakeend (1), Zomertaling (4), Slobeend (24), Waterral (11), Blauwborst (3), Sprinkhaanrietzanger (4) en Kleine Karekiet (85). De verspreidingskaartjes van aan opslag en/of bosranden gebonden soorten als Roodborsttapuit (36), Paapje (44), Geelgors (55), Boompieper (126) en Grasmus (47) geven een voorspelbaar, maar daarom niet minder leuk beeld van een blanco centrum omgeven door met zwarte stippen gekleurde randen. Echte bosvogels, waaronder Havik (3), Sperwer (3), Buizerd (4) en Boomvalk (2) komen alleen voor in de weinige bossen en bosjes die deel uitmaken van het gebied. Verspreidingskaartjes van genoemde roofvogelsoorten zijn vanwege gevaar voor vervolging (!!) niet opgenomen in het verslag. Verder blijken Visdief (4) en Zwarte stern (7) alleen voor te komen bij een als gevolg van de dammenaanleg onstane grote waterplas en zijn Veldleeuwerik (31) en Tapuit (2-3) sterk gebonden aan de droge, begraasde zandrug.

Wat niet-broedvogels betreft blijkt het gebied belangrijke en/of opvallende aantallen te herbergen van Taigarietgans, Waterpieper en Bosruiter. Regelmatig waar te nemen gasten zijn verder o.a. Ruigpootbuizerd, Blauwe kiekendief, Klapekster en diverse andere ruitachtigen.

Naar landelijke SOVON-maatstaven komen 5 zeldzame en 28 schaarse broedvogelsoorten voor, waaronder de nog niet genoemde Grauwe klauwier (1) en Bruine kiekendief (3). In dit opzicht kan het Fochteloërveen als zeer waardevol voor broedvogels worden aangemerkt. Wel moet worden opgemerkt dat dit voor een deel mede het gevolg is van randinvloeden (aan opslag gebonden soorten) en 'vreemde' elementen als de vloeivelden (moerasvogels). Is er pas wanneer Goudplevier en Korhoen teruggekeerd zijn als broedvogels echte reden tot blijdschap?

Wybe Sjoerd van der Veen

zie ook nieuwe uitgaven, pagina 15